

СТОРИТЕЛЛІНГ У НАВЧАННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ СТУДЕНТІВ ТЕХНІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Саснко Н.В., д.п.н., проф., ХНАДУ

Анотація. Розкрито можливості використання методу сторітеллінгу у процесі викладання іноземних мов студентам технічних ЗВО. Зазначено потенціал цифрового сторітеллінгу, який може бути використаний як в очному, так і в дистанційному навчанні іноземних мов.

Ключові слова: сторітеллінг, іноземна мова, технічний університет.

СТРИТЕЛЛИНГ В ОБУЧЕНИИ ИНОСТРАННЫМ ЯЗЫКАМ СТУДЕНТОВ ТЕХНИЧЕСКОГО УНИВЕРСИТЕТА

Саенко Н.В., д.п.н., проф., ХНАДУ

Аннотация. Раскрыты возможности использования метода сторителлинга в процессе преподавания иностранных языков студентам технических вузов. Обозначен потенциал цифрового сторителлинга, который может быть использован как в очном, так и в дистанционном обучении иностранным языкам.

Ключевые слова: сторителлинг, иностранный язык, технический университет.

STORYTELLING IN TEACHING FOREIGN LANGUAGES TO TECHNICAL UNIVERSITY STUDENTS

Saienko N.V., D.Sc., Professor, KhNAHU

Abstract. The possibilities of using the method of storytelling in the course of teaching foreign languages to technical university students are revealed. The potential of the digital storytelling, which can be used in both classroom and distance education, is determined.

Key words: storytelling, foreign language, technical university.

Вступ

Термін «сторітеллінг» прийшов до нас з англійської мови і в перекладі означає «розповідання історії», мистецтво захоплюючої розповіді.

Сторітеллінг – це педагогічна технологія, побудована на використанні історій-наративів з певною структурою і героєм, спрямована на вирішення педагогічних завдань навчання, наставництва, духовно-морального розвитку тих, хто навчається.

Сторітеллінг добре зарекомендував себе в області управління персоналом, в менеджменті, він активно застосовується в бізнесі, PR, маркетингу, психології, журналістиці. Цей метод був запропонований Девідом Армстронгом, главою міжнародної компанії, який збирав і розповідав співробітникам найбільш яскраві історії з життя компанії. Згідно з психологічними факторами, якими керувався Армстронг, якщо інформація є цікавою і захоплюючою, вона знаходить більший відгук у людей і легше запам'ятовується [1].

Техніка сторітеллінгу активно використовується і в освіті. У вищій освіті цей метод допомагає вирішувати такі проблеми, як інформаційна перевантаженість студентів і слабка реалізація виховних цілей у навчально-виховному процесі [2]. В умовах ЗВО педагогічний сторітеллінг може бути використаний при викладанні дисциплін як гуманітарного, так і природничо-наукового і спеціального циклів. Так, досвідчений лектор уміє привернути увагу аудиторії, розповівши доречну історію, яка ілюструє матеріал, що викладається, використовуючи, таким чином, дидактичний потенціал сторітеллінгу.

Цей метод знаходить все більш широке застосування у викладанні іноземної мови (ІМ). Він може бути використаний для вирішення таких завдань, як передача інформації, підвищення

мотивації студентів, розвиток інформаційно-комунікаційних компетенцій, виховання моральних якостей.

Аналіз публікацій

Сторітеллінг визначається як «комунікативна тактика, що має певний ціннісно забарвлений кінцевий результат» [3]. Завданням сторітеллінгу є донесення повчальної інформації до слухача (читача) у вигляді розповіді, історії, притчі, байки тощо, яка має викликати емоційний відгук і сприяти збагаченню життєвого досвіду студентів.

Поділяємо точку зору деяких авторів [4] про те, що викладачі ІМ стикаються з труднощами навчання студентів говорінню, діалогічного і монологічного мовлення внаслідок їх недостатнього лексичного запасу, низької мотивації, обмеженого кругозору, недостатньої культури спілкування. Молоді люди мало читають, віддаючи перевагу Інтернету замість книг, а спілкуванню в реальному житті – віртуальній комунікації. Тому сторітеллінг розглядаємо як технологію зі значним потенціалом розвитку як комунікативної компетенції, так і особистості студентів, а також підвищення ефективності навчання ІМ.

Психологи, які вивчають людську свідомість (Дж. Брунер, Т. Сарбін), висунули теорію, згідно з якою існує два типи мислення: наративний і логіконауковий. Кожен тип має власні способи перевірки інформації. Як стверджує Дж. Брунер: «І хороша історія, і добре сформульовані логічні вирази є природними типами міркування, обидва можуть бути використані для переконання. Однак те, в чому вони переконують, має фундаментальні відмінності: логічні аргументи переконують в істинності, а історії – в їхній життєвій правдоподібності» [5, 11]. Крім того, наративи «дозволяють осмислювати вчинки, інтегрувати події життя в єдине ціле» [6, 4].

Педагогічний сторітеллінг застосовується при активному використанні мультимедійних технологій, а значить, може однаково ефективно використовуватися як в очному, так і в дистанційному форматі навчання. Цифровий сторітеллінг – це такий формат, в якому розповідання історії доповнюється візуальним рядом (відео, скрайбінг, майнд-МЕП, інфографіка). Цифровий сторітеллінг має низку переваг, оскільки дозволяє: зробити пояснення більш переконливим і наочним; оперативно ділитися цифровими історіями із студентами та колегами; індивідуалізувати навчання; змоделювати різні ситуації, процеси і явища без особливих фінансових і часових витрат; підвищити залученість студентів у процес навчання; зберегти структуру і основні елементи традиційного сторітеллінгу, при цьому дає можливість істотно розширити формат подачі інформації [7].

Мета та постановка завдання

Мета статті – розкрити можливості використання сторітеллінгу в онлайн і оффлайн форматах у процесі навчання іноземної мови в технічному ЗВО; проаналізувати наявні підходи до використання методу сторітеллінгу у навчальному процесі; визначити сучасний інструментарій, що використовується для реалізації методу в онлайн і оффлайн форматах.

Особливості використання сторітеллінгу при навчанні іноземної мови в технічному ЗВО

В іншомовній підготовці сторітеллінг сприяє збагаченню словникового запасу студентів і освоєнню нових мовних структур. Крім того, розповідання історій забезпечує студентів актуальними темами для роздумів і обговорень.

Використання сторітеллінгу під час занять з іноземної мови зі студентами технічних університетів робить процес вивчення мови жвавим, цікавим, урізноманітнює професійно зорієнтовану програму навчання, спонукає студентів обговорювати різні етичні теми, розвиває емпатію та емоційний інтелект.

Викладач має володіти низкою певних компетенцій, щоб забезпечити успішну реалізацію підходу, заснованому на розповідях. На думку Дж. Елліса і Дж. Брюстера, деякі люди є природженими оповідачами. Більшість з нас – ні, але всі ми можемо стати хорошими оповідачами завдяки тренуванню і практиці, а також використовуючи набір методів, які допоможуть «оживити» історію [8].

Найчастіше в коротких оповіданнях, що зазвичай використовуються в освітніх і виховних цілях, немає занадто складного сюжету або глибокого психологічного аналізу, але вони створюють нові світи, досліджують інші точки зору і містять детальне дослідження мови і метафізики, а також передбачають духовне проникнення в суть того, що відбувається [9].

Серед причин, за якими викладачі іноземних мов використовують метод сторітеллінгу, можна назвати такі: розповіді мотивують, вони цікаві і приносять задоволення, отже, допомагають розвинути позитивне ставлення до вивчення іноземної мови; спільне прослуховування історій – це набуття загального соціального досвіду, оскільки сюжет історій викликає загальну реакцію сміху, печалі, хвилювання і очікування, сприяючи емоційному розвитку молодшої людини; прослуховування розповідей дозволяє викладачеві вводити нову лексику і граматичні структури, знайомити студентів з мовою в різноманітних яскравих контекстах, що збагачує їх мислення і поступово стає їх власною мовною практикою; в оповіданнях зачіпаються універсальні теми, які виходять за межі «утилітарного» рівня навчальних діалогів і повсякденних проблем [10, 175].

При навчанні мовам сторітеллінг містить два елементи – вибір історії та її пред'явлення. Розберемо ці два елементи на прикладі вивчення англійської мови.

Автори [8] стверджують, що автентичні оповідання є прикладами «реальної» мови і допомагають перенести в аудиторію реальний світ. Дуже часто адаптовані історії є «розбавленою» версією іноземної мови і можуть ввести в оману студентів щодо істинної природи мови.

При виборі історій необхідно враховувати такі моменти: тема, ціннісний зміст, жанрові і літературні прийоми, обсяг лексики та стилістичні особливості, різноманітність культур, місць події тощо.

Викладачі можуть вибирати матеріал з різноманіття вже існуючої літератури: розповіді, які студенти читали рідною мовою, наприклад притчі; казки; сучасні перекази казок з гумористичним підтекстом; ілюстровані розповіді без тексту (на їх основі студенти самі створюють розповідь); гумористичні замальовки, побутові історії; фантастичні розповіді; розповіді про тварин; історії з власного життєвого досвіду студентів тощо. Також викладачі можуть допомагати студентам складати власні розповіді.

Слід підбирати оповідання на цікаву для студентів тему, з добре опрацьованим послідовним сюжетом, зрозумілим стилем викладу, стандартизованими характеристиками, драматичною привабливістю, сильним емоційним змістом. Необхідно уникати історій з довгими поясненнями або описами, а також літературними прийомами, які порушують хід розповіді.

Методисти з досвідом роботи з цією технологією радять підбирати розповіді-наративи з урахуванням таких вимог [11].

Контент повинен бути цікавий і корисний слухачеві. Якісний контент і презентабельне візуальне оформлення дадуть у сумі захоплюючий матеріал, що надовго запам'ятовується.

Яскравий герой, з яким аудиторія може себе асоціювати – це рушійна сила будь-якої історії. Якщо в ході сюжету виникне емпатія, емоційний зв'язок із персонажем, тоді його досвід буде автоматично засвоєний аудиторією.

Все більшої популярності набуває візуальний сторітеллінг. Саме візуальний фон допомагає надати атмосфері в історії більшої позитивної динаміки, ефектно розкрити тему, надати додаткової жвавості і залучити слухача до подій оповідання. Слід заздалегідь продумати, які елементи графічного контенту могли б допомогти певній історії розкритися, наприклад, фотографії, презентація, ілюстрації, інфографіка тощо.

Доцільною є присутність у сторітеллінгу елементів драматургії. Взаємодію з персонажем потрібно будувати навколо конфліктної ситуації, а історія повинна розвиватися за певною логікою, зашифрованою в аббревіатурі ЕЗРКР (експозиція, зав'язка, розвиток, кульмінація, розв'язка).

Справжня історія повинна бути насичена реальним життям, деталями і емоціями, які вплинуть на студентів і викличуть співпереживання, співчуття, радість, гнів, подив, роздратування, сміх, злість, сумнів, упевненість тощо. Історія без логічного висновку не має ефекту, а саме заради нього і ведеться розповідь. Успіх застосування методу сторітеллінгу також багато в чому залежить від того, наскільки підібрана розповідь відповідає лінгвістичному і загальнокультурному рівню тих, хто навчається. Самі викладачі краще за всіх знають, які історії найбільш підходять їх студентам.

У структуру техніки сторітеллінгу входять такі основні елементи.

Вступ, як правило, короткий, ставить питання або визначає проблему, яку необхідно вирішити. Розвиток події дає можливість ґрунтовніше осягнути проблему або конфлікт, про який розповідається у вступі. Кульмінація є розв'язанням поставленої проблеми. Висновок має бути коротким і підсумовувати мораль як у байці одним реченням [12].

Етап пред'явлення складається із слухання (читання) історії і виконання заздалегідь зроблених передтекстових і післятекстових завдань з їх логічною інтеграцією в хід заняття.

Ми використовували наступні техніки роботи з текстами, як реалізуючи ідеї, запропоновані методистами з досвідом роботи з цим жанром [13], так і власні напрацювання.

Викладач розповідав (читав) історію, притчу, оповідання всьому класу. Він використовував жести, емоції, залучав студентів до ходу сюжету, ставив питання, разом зі студентами передбачав, що буде далі.

У реченнях із розповіді забиралася кінцівка, яку студенти повинні були відновити.

Також можуть бути використані різні техніки для організації аудіювання. Після прослуховування студентам можна запропонувати продемонструвати розуміння шляхом порівняння, розрізнення, прогнозування, визначення послідовності, класифікації, передачі інформації і т. ін.

На думку М. Дуймович [14], питання на розуміння тексту слід ставити з обережністю. Якщо після розповіді на студентів відразу ж «обрушується» шквал запитань на контроль розуміння, художня цінність розповіді може загубитися. Є й інші, більш творчі способи використання питань: питання з множинним вибором або питання, на які необхідно відповісти шляхом власних умовиводів.

На заключних етапах роботи з історією радимо використовувати елементи драматургії. Як правило, розповіді легко піддаються інсценізації, пантомімі або організації рольової гри. Студенти розповідають підготовлені діалоги з оповідань, або придумують їх самі.

Кожен викладач може скласти власну добірку оповідань для різних цілей і різних рівнів володіння мовою. Студентам транспортного ЗВО можна розповісти, наприклад, такі історії, пов'язані з історією автомобілебудування:

1) While inventors like Diesel were developing engines in a careful scientific way, a hapless American called Charles Goodyear (1800–1860) found the secret of making car tires completely by accident. After learning about [rubber](#), he convinced himself he could make his fortune by turning it into useful objects like waterproof shoes. All attempts ended in disaster and his life became a catalog of misery and misfortune. His shoes melted in the summer heat, six of his 12 children died in infancy, and his family had to live in grinding poverty eating fish from the river. But Goodyear was determined. When debts landed him in jail, he carried on inventing in his cell. He finally made his big breakthrough when he accidentally dropped a piece of rubber on a hot stove. It cooked and shriveled into a hard black mass that Goodyear immediately spotted as the thing he'd wanted all along. This is how he developed the tough black rubber we use in tires today by a cooking process now known as vulcanization.

2) Mercedes-Benz, a marque known all around the world for its luxurious cars also has an interesting story behind its name and logo. Part of the name came from the daughter of Emil Jellinek, Daimler's partner. The other came from Karl Benz, the man responsible with making the first car. When the two came together in 1926, Mercedes-Benz was born. The famous three pointed star comes from a postcard sent by Gottlieb Daimler to his wife and which said that he was living in a three pointed star and that «one day this star will shine over our triumphant factories». The three points are meant to signify land, sea and air and was first seen on a car in 1910.

В літературі, що вивчає зміни в медіапросторі, які відбуваються під впливом інформаційно-комунікаційних технологій, досліджується ще одне нове явище – «трансмедійне оповідання», або «трансмедійний сторітеллінг». Трансмедійний сторітеллінг визначають як «конвергований текст, що об'єднує вербальні, візуальні і аудіальні компоненти, які створено на одній або декількох медійних платформах. Така синкретична єдність характеризується цілісністю, цілеспрямованістю і прагматичною установкою» [15]. Трансмедійний сторітеллінг використовується в мистецтві, політиці, рекламі, накопичується досвід використання трансмедійного сторітеллінгу в навчальних цілях.

Для створення історій можна використовувати такі онлайн інструменти: Voicethread (аудіозапис історії); Befunky (створення колажів), серії картинок; Superlame (створення хмар з текстом); Wordcloud (створення хмар зі словами); Zimmertwins (створення анімаційної історії); Toondoo (створення коміксів); Storybird (створення історії у вигляді книги); Slidestory (накла-

дення звуку на картинку) [13].

Висновки

Найважливіші переваги методу сторітеллінгу можна резюмувати таким чином: розповіді мотивують і захоплюють, вони допомагають розвинути позитивне ставлення до вивчення іноземної мови; прослуховування історій – це придбання загального соціального досвіду і розвиток емоційного інтелекту; сторітеллінг дозволяє викладачеві знайомити студентів із новою лексикою і граматичними структурами, студенти опановують мову в різноманітних і цікавих контекстах, що добре запам'ятовуються, які збагачують їх мислення і поступово входять в їх мовну практику.

Сучасним втіленням цього методу є цифровий сторітеллінг, який спонукає творчо мислити, працювати з інформацією з використанням цифрових технологій, працювати у команді, створювати проектні роботи.

Література

1. Хабурзания Э. Сторителлинг как инструмент PR. URL: prclub.com/2010_06/prlib/26.doc (дата звернення: 14.09.2020).
2. Ермолаева Ж. Е., Лапухова О. В. Сторителлинг как педагогическая техника конструирования учебных задач в вузе. *Научно-методический электронный журнал «Концепт»*. 2016. № 6. URL: <http://e-kon-sept.ru/2016/16132.htm> (дата звернення: 07.09.2020).
3. Грушевская В. Ю. Применение метода цифрового сторителлинга в проектной деятельности учащихся. *Педагогическое образование в России*. 2017. № 6. С. 38–44.
4. Дьяконова О. О. Понятие «эдьютейнмент» в зарубежной и отечественной педагогике. *Сибирский педагогический журнал*. 2012. № 6. С. 182–185.
5. Брунер Д. Жизнь как нарратив. *Постнеклассическая психология*. 2005. № 1 (2). С. 9–29.
6. Кутковая Е. С. Нарратив в исследовании идентичности. *Национальный психологический журнал*. 2014. № 4 (16). С. 23–33.
7. Ермолаева Ж. Е., Лапухова О. В., Герасимова И. Н., Смирнова В. А. Сторителлинг как педагогическая техника передачи явного и неявного знания в вузе. *Образовательные технологии*. 2017. № 1. С. 73–90.
8. Ellis G., Brewster J. *The Storytelling Handbook for Primary Teachers*. London: Penguin. 157 p.
9. Russel L. D. *Literature for Children*. London: Pearson. 2005. 361 p.
10. Ghosn I. *Storybridge to Second Language Literacy*. Charlotte, NC: Information Age Publishing. 2013. p. 128–142.
11. Демищенко Е. Как использовать силу историй на вебинарах? URL: <https://etutorium.ru/blog/kak-ispolzovat-silu-istorij-na-vebinarakh> (дата звернення: 05.09.2020).
12. Федорова С. В., Барчева А. А. Использование техники сторителлинг в работе с детьми дошкольного возраста. *Молодой ученый*. 2017. № 16 (150). С. 515–518.
13. Цедрик М. Storytelling: техники и приемы на уроке. URL: <https://skyteach.ru/2018/08/10/storytelling-tehniki-i-priemy-na-uroke/> (дата звернення: 05.09.2020).
14. Dujmović M. Storytelling as a Method of EFL Teaching. *Vol. 1. No. 1, 2006*. Str. 75–87.